

rának olyan kiáltó példáit produkálják ezek a csöppet sem szimpatikus emberek, amelyeket lenyelni többé lehetetlen. És mindjárt itt kell megemlítenünk, hogy a baj speciálisan szegedi. Az országnak minden városában sikerült a bérkocsisok megrendszabályozása, csak Szegeden nem. Talán azért, mert az egész országban Szegeden legdrágábbak a bérkocsi-viteldijak, itt legtűrelmesebb a közönség és a rendőrség sehol sincs olyan erélytelen — megfelelő szabályrendelet hiányában is — mint Szegeden.

Rém-mesék vannak már forgalomban azokról a visszaélésekről, amelyeket a bérkocsisok nap-nap után elkövetnek. Egy egészen kis utért horribilis összegeket kérnek, sőt követelnek, utasaikat bántalmazzák, sőt a közegészségügynek egyenesen ártalmára vannak, mert az orvosok például csak a legérőszakosabb eszközök igénybevételével képesek bérkocsit igénybevenni. Sok súlyos beteg a bérkocsisok pimaszkodásai miatt kénytelen az orvosi segínyt nélkülözni.

De a helyzet nemhogy javulna, hanem még rosszabbodik, dacára annak, hogy már közgyűlés foglalkozott a szegedi bérkocsi-mizériákkal. Viszont igaz, hogy dr. Szalay József rendőrfőkapitány Pásztor József interpellációjára közgyűlés előtt ígérte meg, hogy a bérkocsi-szabályrendeletet legközelebb úgy módosíttatja, amely mellett akár ötszáz koronára is meg lehet büntetni a bérkocsist, ha az megérdemli, nemcsak ötven koronára, mint ma. Tehát nyilvánvaló, hogy mindennek maradni kellett a régiben. Eltekintve attól, a csekély ötven százalékos tarifaemelésről, a melyet a legutóbbi közgyűlés engedélyezett a bérkocsisok javára.

Mindezek után pedig álljanak itt a következő tények annak bizonyítására, hogy mi züllesztette mai állapotára a bérkocsimizériákat.

Három hónappal történt, hogy a *Dél-magyarország* egyik munkatársa egymás után két írásbeli följelentést adott be a kihágási bíróságon két bérkocsis ellen tarifa-tülpelés miatt. A följelentések ügyében mind-
eddig nem tüzték ki a tárgyalást. Persze, ez után akár ki se tüzzék már. Hiszen azok a bérkocsisok, akik a kihágást elkövették, Isten

tudja, hol vannak azóta. Hát ezért nem igen tesznek följelentéseket a bérkocsisok ellen. Ugyis hiába...

De mindennél markánsabb eset az, amely egyik este egynegyed nyolc órakor játszódott le a rókusi vasuti állomáson. Sűrű eső hullott, három vonat egymás után érkezett meg; a villamosok életveszélyesen zsúfoltak voltak. Végre megérkezett egy bérkocsi az állomásra, amit az egyik várakozó nyomban kihasznált: feleségével együtt beugrott a kocsi, rögtön azután, hogy annak utasa kiszállott. A kocsi, aki besegítette utasának táskáját az állomásra, néhány perc múlva visszajött és nyomban beszólt utasaihoz:

— Szálljanak ki, magukat nem viszem.

Az utas azonban nem hagyta annyiban a dolgot. Előkerítette az állomási rendőrt.

— Az az ur, akit kihoztam, lefoglalt viszfafelé is — védekezett a kocsi.

— Hát akkor mit akar tőlem? — mordult az utasra a rendőr.

— Kérem — indítványozta az utas — keressük föl az előbbi utast. Mert bizonyos, hogy az elutazik.

Igy is történt. Fölkeresték az előbbi utast, akit a kocsi, számszerint a 11-es, kihozott. Kiderült, hogy annak nem kell a kocsi viszfafelé.

— Hát én mégsem viszem magukat! — mondta a kocsi erre, fölbátorodva a rendőr passzív magatartásán. — Az én lovaim nem bírnak menni. Szálljanak ki.

A rendőr ekkorra már eltűnt. Az utas — mit tehetett egyebet? — újra fölkereste a rendőrt. Igazolta magát, elmondta, hogy beteg és felesége szintén gyengélkedő, intézkedjék, mert a kocsi főtétlen szükségük van a hűvös, esős időben.

— Mit akarnak tőlem — ordított a rendőr — mindig a rendőrt rángatják! Csinaljanak, amit akarnak!

Közben azonban meggondolta magát — félt a följelentéstől — és ráparancsolt a kocsisra, hogy vigye be vendégeit. Ha éjjelre ér be, éjjelre ér, de nekem hagyjanak békét már — mondotta.

A kocsi szintén félt, tehát megindult kénytelen-kelletlen vendégeivel. Busan, mert hiszen elesett az uzsora lehetőségétől.

lebbi napokban utnak ered. Nem is csalódtam...

Az első dolog az volt, hogy járőröket küldtem ki minden irányban, azzal az utasítással, hogy a tapasztaltakról azonnal értesítsenek. A kisteleki járőr, egy igen megbízható, ügyes csendőrkáplár, már délfelé leadta a jelentést, hogy a városi lovasrendőrök, Molnár Jánosnak az emberei, találkoztán vele, a kérdezősködés után, más irányba akarták magukkal hívni, valami bűnügyi nyomozáshoz.

No, gondoltam — folytatta szelid hangon a volt csendőrmester (mintha ezzel tompítani akarta volna a hivatalos bizalmatlanságot, amit még a városi pusztázókkal szemben is érzett) — jó helyen járunk!... Itt kell lenni a vadnak, csak a kopónak kell részen lenni... Kegyetlen hideg volt ezen a télen és nagy hó mindenfelé. A tanyák fehérek, fényes pusztává folytak egybe, melyből csak a fák koronái és az alacsony háztetők barnáltak. Ebben a hóivatagban természetesen nehéz volt a nyomozás. A keréknym hamar eltűnt, ha hó nem esett, befutta a szél. Az én emberem, aki természetesen egy percre sem lankadt, nagy területet bejárt, míg végre az országot mellett egy régi, valamikor pusztai esárdába, később vadászpületbe volt kénytelen a hideg elől menni. De itt is részen volt, figyelt, amennyire a kegyetlen téli idő megengedte. Öt, tíz percnél kiment a házból, körülnézett, sehol semmi jel. Egyszer csak arra riad fel, hogy a ház sarkánál elsuban valami. Csak egy recsenés hangzott a tompa éjben. A jó csendőrfülnek elég ennyi. Kiment s megállapította, hogy az alatt anegyedóra állt, amíg benn melegegett, szán-

kó haladt el a ház háta mögött. A lova, mely az istállóba volt kötve, s csak a heveder volt rajta megeresztve, a másik percben már vitte az én emberemet abba az irányba, amelybe a szánkótalp vékony csikot húzott a puha hóra... Mindezt persze a jelentésből tudtam meg. A nyom azonban egyszerre eltűnt, következtek a cselvető karikák. Kitérések, amit rosszban járó emberek, kocsin menekülő betyárok szoktak a nyomozás megtévesztésére vetni a havon, vagy a puha homokban. Kacs-karingóznak valameddig, azután ismét csak visszatérnek és folytatják a megkezdett utirányt. Ösmeri ezeket igen jól a csendőr. Persze fárastzó és boszantó is, de biztos jele annak, hogy itt valaki „nem jár az egyenes uton“.

Órákig tartott a szimatolás, a nyomokon való bukdaécsolás, végre egyenes jel vezetett egészen Szeged alá a körtöltésig. Ott egy faházikónál megszakadt. A faház ajtója fadarabba volt beakasztva. Benn a gulibában megtalálta a csendőr a dohányt, az öt méter-mázsza finom szüzdohányt. Innen már könnyű volt az eligazodás. Néhány ölnyre volt egy parasztház, oda mutatott a nyom. A csendőr körülbelül befejezte munkáját. Biztosra ment. A konyhában időses asszonyt talált, akit kihívott az istállóba:

— Honnan jöttek a lovak?

— Nem tudom.

— No, hiszen kettő még vizes, csak ez az egy száraz. Amazok most értek haza.

Az asszony megszeppent.

— Fuvarba volt az uram.

— Hol van?

— A szobában.

Az ember már nem kertelt. Elmondta,

TUDOMÁNY IRODALOM

0000

Jelentések a Dugonics-Társaság működéséről. Negyed századnál több ideje már annak, hogy Szegeden megalakult a Dugonics-Társaság. Országos irodalmi ünnep keretében indult el útjára és azóta szép eredményekre tekinthet vissza, amelyeket a magyar irodalom és szellemi élet növelése körül végzett. A decentralizáció gondolata nem öltethetett testet a Dugonics-Társaság születésével, de ennek az oka nem az irodalmi társaság, hanem azok a sajátos körülmények, amelyek a magyar vidék levegőjét megfosztják éltető elemeitől. Mindamellett a Dugonics-Társaságnak hivatása és a magyar kulturális nívó fokozódó emelkedésével virágzó jövője van, amelyre egyébként is rászolgált eddigi működésével.

Pusztán a jelentésekből természetesen a Dugonics-Társaság működését kellően értékelni nem lehet. A jelentések jobbára statisztikai módszerrel készülnek, forrásul Szeged irodalmi történetének. Azokat a jelentéseket, amelyekről most szólnak, az elhunyt nagy író, *Tömörkény István* főtítkár (1914–1916) és *Móra Ferenc* titkár írta az 1917. évről. A jelentésekből kitűnik, hogy a társaság számos felolvasó-ülést tartott, pályázatokat tűzött ki és a hivatása körébe vágó tereken buzgó tevékenységet fejtett ki. A felolvasó-ületek a háború alatt részben szüneteltek, ami a közönség érdeklődését és figyelmét átmene-tileg elfordította. A jövőben, amint a titkári jelentés beszámol róla, az elnökség fokozott éberséggel fog örködni azon, hogy a közönség kulturigényeit kielégítse és a társaság belső életének tartalmát mélyítse. A társaságnak nemrég jóváhagyott alapszabályai ezt a szélesebb körű működést lehetővé teszik és hihető, hogy dr. Szalay József elnökségével a társaságnak a múlt sikerein fölépített szebb, gazdagabb és sokatígéző korszaka kezdődik.

hogy Kistelekről hozta a dohányt Netu Marcival. Husz forintot kapott fuvardíjra.

Másnap behozták az öreg dohánycsempészt is. Ugy vallott, mint a karikacsapás.

— Örmester ur kérem, — mondta olszántan — ha már ilyen pácba kerültem, csak egyet ne kérdezzen tőlem.

— Mit?

— Hogy kitől hoztam... Mert nem ismerem. Csak annyit mondhatok, hogy magas ember, a balképin nagy anyajegy van. Többet nem tudok. Öt méter a dohány, ott van a töltésoldalban.

Mosolygott a volt csendőrmester, mintha mondta volna: nagyon könnyen meg lehetett biz azt a fogadást nyerni Apró Pistától. S mintha ezzel a mosollyal befejezte volna a mondanivalóját, cigarettát sodort és hallgatott. Mi azonban kíváncsiabbak voltunk, mint kellett volna s tovább ösztökléttük:

— Hát aztán?

Ha távol van az ember, akkor érzi, hogy milyen jó az otthonról diskurálgatni.

— Hát aztán én is kimentem a helyszínre és Haffner őrsparancsnokkal megállapítottam az anyajegyves embert. A nevét nem említem, fölösleges... Csak annyit, hogy százholdas gazda volt. Ma már öreg ember. Mikor észrevett, beszaladt a szobába s a tükör alatt a falról késheggyel kapargatta a legfontosabb bizonyítékot: a számadást Netu Marcival a dohányeladásról.

— És a fogadás?

— Azt megfizette Pista bátyánk. Jó képet is vágott hozzá, csak azt hajtogatta szüntelenül, hogy ilyen keserű sörrel világegyetben nem ivott.